

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

10 mai 2006

PROPOSITION DE LOI**modifiant le Code judiciaire en ce qui
concerne la procédure de divorce par
consentement mutuel**(déposée par M. Walter Muls)
_____BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

10 mei 2006

WETSVOORSTEL**tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek
betreffende de procedure tot echtscheiding
met onderlinge toestemming**(ingediend door de heer Walter Muls)
_____**RÉSUMÉ**
_____*Cette proposition de loi vise à simplifier la procédure de divorce par consentement mutuel n'impliquant aucun enfant mineur, en remplaçant la comparution devant le juge par le simple établissement d'un acte par l'officier de l'état civil.***SAMENVATTING**
_____*Huidig wetsvoorstel beoogt een vereenvoudiging voor de echtscheiding met onderlinge toestemming waarbij geen minderjarige kinderen zijn betrokken, door de verschijning voor de rechter te vervangen door een vaststelling door de ambtenaar van de burgerlijke stand.*

<i>cdH</i>	: Centre démocrate Humaniste
<i>CD&V</i>	: Christen-Democratisch en Vlaams
<i>ECOLO</i>	: Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales
<i>FN</i>	: Front National
<i>MR</i>	: Mouvement Réformateur
<i>N-VA</i>	: Nieuw - Vlaamse Alliantie
<i>PS</i>	: Parti socialiste
<i>sp.a - spirit</i>	: Socialistische Partij Anders - Sociaal progressief internationaal, regionalistisch integraal democratisch toekomstgericht.
<i>Vlaams Belang</i>	: Vlaams Belang
<i>VLD</i>	: Vlaamse Liberalen en Democraten

Abréviations dans la numérotation des publications :

<i>DOC 51 0000/000 :</i>	<i>Document parlementaire de la 51e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif</i>
<i>QRVA :</i>	<i>Questions et Réponses écrites</i>
<i>CRIV :</i>	<i>Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)</i>
<i>CRABV :</i>	<i>Compte Rendu Analytique (couverture bleue)</i>
<i>CRIV :</i>	<i>Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)</i>
<i>PLEN :</i>	<i>Séance plénière</i>
<i>COM :</i>	<i>Réunion de commission</i>
<i>MOT :</i>	<i>Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)</i>

Afkortingen bij de nummering van de publicaties :

<i>DOC 51 0000/000 :</i>	<i>Parlementair document van de 51e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer</i>
<i>QRVA :</i>	<i>Schriftelijke Vragen en Antwoorden</i>
<i>CRIV :</i>	<i>Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)</i>
<i>CRABV :</i>	<i>Beknopt Verslag (blauwe kaft)</i>
<i>CRIV :</i>	<i>Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)</i>
<i>PLEN :</i>	<i>Plenum</i>
<i>COM :</i>	<i>Commissievergadering</i>
<i>MOT :</i>	<i>Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)</i>

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Commandes :
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.laChambre.be

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen :
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.deKamer.be
e-mail : publicaties@deKamer.be

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Autrefois, le mariage était presque exclusivement dissous par le décès d'un des deux partenaires. Aujourd'hui, notre société a évolué et, si le mariage en tant qu'institution continue de connaître un certain succès, après un certain temps, il finit par être dissous par divorce.

Les statistiques¹ indiquent que les mariages tiennent de moins en moins longtemps, que les mariages se succèdent, et que la proportion mariages/divorces évolue. En vingt ans, le nombre de mariages par an est passé, dans notre pays, de plus ou moins 59 000 en 1984 à un peu plus de 43 000 en 2004 (dernières données). Le nombre de divorces, en revanche, est passé d'environ 18 000 (1984) à 31 000 en 2004.

Si toutes les séparations sont synonymes de souffrance, c'est particulièrement vrai dans le cas du divorce. Les conjoints qui entament une procédure de divorce ne prennent généralement pas cette décision à la légère. Avant d'en arriver là, ils ont traversé une période difficile et douloureuse.

Lorsqu'ils décident effectivement de divorcer, il n'appartient pas au législateur de compliquer leur démarche, mais au contraire de veiller à ce que cette procédure puisse se dérouler dans les conditions les plus humaines possibles, dans le respect de la volonté des parties, d'une part, et des intérêts de chacun, d'autre part.

Par le passé, le législateur a adapté et simplifié, à plusieurs reprises, la procédure en divorce.

Pour l'heure, un large débat est consacré à l'humanisation de la procédure en divorce pour cause déterminée, notamment en remettant en cause la notion de «faute» dans le cadre d'un divorce.

On s'attache moins au divorce par consentement mutuel, qui, en chiffres absolus, dépasse de loin les autres procédures de divorce.

Les dernières modifications apportées à la procédure en divorce par consentement mutuel datent des années nonante avec l'adoption de la loi du 30 juin 1994 modi-

¹ <http://www.statbel.fgov.be>

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Onze maatschappij is geëvolueerd van een situatie waar een huwelijk bijna uitsluitend werd ontbonden door het overlijden van een van de partners, naar een situatie waar het huwelijk als instituut nog steeds succes kent, maar het na enige tijd ontbonden wordt door een echtscheiding.

Uit de statistieken¹ blijkt dat huwelijken steeds korter worden, dat huwelijken mekaar opvolgen, en er een evolutie bestaat in de verhouding huwelijken/echtscheidingen. Het aantal huwelijken per jaar is in ons land op twintig jaar tijd gedaald van om en bij de 59.000 in 1984 tot iets meer dan 43.000 in 2004 (laatste gegevens). Het aantal echtscheidingen steeg daarentegen van ongeveer 18.000 (1984) tot 31.000 in 2004.

«Scheiden doet lijden» is een oeroud gezegde dat meer dan ooit opgaat in het geval van echtscheidingen. Echtelieden die de stap nemen om over te gaan tot een echtscheiding doen dit meestal niet lichtzinnig. Voorafgaandelijk hebben zij een moeilijke en pijnlijke periode doorgemaakt.

Wanneer zij effectief de stap nemen tot echtscheiding, dan behoort het niet aan de wetgever om die te bemoeilijken, maar moet hij integendeel dit proces zo humaan mogelijk laten verlopen, met enerzijds respect voor de wil van de partijen, en anderzijds met het oog op het respect van ieders belangen.

De wetgever heeft in het verleden de echtscheidingsprocedure verschillende malen aangepast en vereenvoudigd.

Op dit ogenblik is er een ruim debat gaande om de echtscheiding op grond van bepaalde feiten te humaniseren door o.m. de notie «schuld» in vraag te stellen bij de echtscheiding.

Minder aandacht gaat naar de echtscheiding met onderlinge toestemming die, in absolute cijfers, veel belangrijker is dan de andere gronden van echtscheiding.

De laatste aanpassingen aan de echtscheidingsprocedure bij onderlinge toestemming dateren uit de jaren negentig met de wet van 30 juni 1994 houdende

¹ <http://www.statbel.fgov.be>

fiant l'article 931 du Code judiciaire et les dispositions relatives aux procédures du divorce et la loi du 20 mai 1997 modifiant le Code judiciaire et le Code civil en ce qui concerne les procédures en divorce. À cette époque, c'est principalement la loi de 1994 qui a permis une avancée importante sur la voie de l'assouplissement et de l'humanisation du droit du divorce. Cette loi a notamment permis de:

1. rendre l'inventaire facultatif;
2. réduire de trois à deux le nombre de comparutions devant le juge;
3. raccourcir la durée des épreuves.

Le contenu des conventions ainsi que le contrôle exercé par le juge sur les conventions relatives aux enfants ont également fait l'objet de modifications.

Par suite de ces modifications, le nombre de divorces par consentement mutuel est passé de 56% (sur un total de 22 041) en 1994 à 74% (sur un total de 34 983) en 1995. Au cours des années 2000-2002, près de trois divorces sur quatre (73%) enregistrés en Belgique étaient des procédures par consentement mutuel. En Flandre, ce taux dépasse même 80%.

De nouvelles pistes de réflexion telles que le prononcé de certains divorces (par exemple s'il n'y a pas d'enfants) par consentement mutuel par l'officier de l'état civil ou le notaire (à l'exemple de la Scandinavie) n'ont pas été retenues lors des travaux préparatoires de la loi du 30 juin 1994.

Pour les couples sans enfants mineurs célibataires et non émancipés, le divorce extrajudiciaire par consentement mutuel peut néanmoins être l'option la plus rapide, la plus simple, la moins onéreuse et donc la plus évidente. La présente proposition de loi vise à humaniser davantage cette forme de divorce.

Si les parties n'ont pas (plus) d'enfants mineurs et ne doivent prendre que des arrangements purement matériels, il faut s'interroger sur l'utilité d'une double comparution devant un magistrat comme c'est toujours le cas aujourd'hui. Pourquoi faut-il encore leur compliquer la vie en les obligeant à une double confrontation devant un juge, où elles doivent tout simplement venir apposer une signature? Certains époux sont séparés de fait depuis longtemps déjà et n'ont pas besoin de se revoir à deux reprises dans le cadre artificiel d'un palais de justice où ils doivent aller faire la file avec d'autres compagnons d'infortune.

de wijziging van artikel 931 van het Gerechtelijke Wetboek en van de bepalingen betreffende de procedures van echtscheiding en de wet van 20 mei 1997 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek en het Burgerlijk Wetboek betreffende de procedures tot echtscheiding. Vooral de wet van 1994 was in die tijd een belangrijke stap in de richting van een versoepeling en humanisering van het echtscheidingsrecht. De wet zorgde onder meer voor:

1. een facultatieve boedelbeschrijving;
2. de vermindering van het aantal verschijningen voor de rechter van 3 naar 2;
3. de inkorting van de proeftijd.

Er werden bovendien wijzigingen aangebracht aan de inhoud van de overeenkomsten en aan het toezicht van de rechter op de overeenkomsten over de kinderen.

Deze ingrepen deden het aantal echtscheidingen met onderlinge toestemming toenemen, van 56% (op een totaal van 22.041) in 1994, naar 74% (op een totaal van 34.983) in 1995. In de periode 2000-2002 waren iets minder dan 3 op 4 echtscheidingen (73%) in België scheidingen met onderlinge toestemming. In Vlaanderen loopt dit cijfer zelfs op tot meer dan 80%.

Nieuwe denkpistes zoals de uitspraak van bepaalde echtscheidingen (vb. als er geen kinderen zijn) door onderlinge toestemming door de ambtenaar van de burgerlijke stand of de notaris (naar Scandinavisch voorbeeld) werden tijdens de parlementaire voorbereiding van de wet van 30 juni 1994 niet weerhouden.

Voor koppels zonder minderjarige ongehuwde en niet-ontvoogde kinderen kan de buitengerechtelijke echtscheiding door onderlinge toestemming nochtans de snelste, eenvoudigste, goedkoopste en dus meest voor de hand liggende optie zijn. Met dit wetsvoorstel willen we deze vorm van echtscheiding verder humaniseren.

Indien partijen geen minderjarige kinderen (meer) hebben, en nog louter materiële regelingen moeten treffen, dan moet de vraag gesteld worden naar het nut van een dubbele verschijning voor een magistraat zoals dit actueel nog steeds gebeurt. Waarom moeten we het hen nog moeilijk maken door ze nog twee maal voor een rechter te confronteren, en waar ze louter een handtekening moeten komen plaatsen? Sommige leven al lange tijd feitelijk gescheiden en hebben geen behoefte om mekaar tweemaal terug te ontmoeten in de kunstmatige omgeving van een gerechtsgebouw, waar zij denigrerend in de rij moeten gaan staan tussen lotgenoten die voor hetzelfde komen.

Quelle est l'utilité du temps des épreuves pour les personnes dont la décision est déjà prise depuis belle lurette et qui ont déjà eu tout le temps de réfléchir?

S'il y a des enfants mineurs, il est opportun de maintenir le contrôle du juge de manière à ce que les parties arrivent au meilleur accord possible en ce qui concerne l'hébergement des enfants, le droit aux relations personnelles, la pension alimentaire,... L'intérêt des enfants continue ainsi de primer, même lorsque le couple se sépare.

La présente proposition de loi n'aborde pas ce dernier élément mais vise une simplification du divorce par consentement mutuel dans lequel aucun enfant mineur n'est impliqué. Pour ce faire, elle vise à supprimer la comparution devant le juge et à faire acter le divorce par consentement mutuel par l'officier de l'état civil.

Waarom nog in een proeftijd voorzien voor mensen wiens besluit toch al lang vaststaat en die reeds lang hebben nagedacht?

Als er minderjarige kinderen zijn, blijft het opportuun de controle van de rechter te behouden zodat de best mogelijke regeling over hun verblijf, een omgangsrecht, het onderhoudsgeld, ... kan getroffen worden. Het belang van de kinderen blijft zo primeren, ook als een koppel uiteengaat.

Huidig wetsvoorstel raakt niet aan dit laatste gegeven, maar beoogt een vereenvoudiging voor de echtscheiding met onderlinge toestemming waarbij geen minderjarige kinderen zijn betrokken, door de verschijning voor de rechter af te schaffen, maar een louter acteren door de ambtenaar van de burgerlijke stand in te voeren.

Walter MULS (sp.a-spirit)

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Il est inséré, dans le Code judiciaire, un article 1286ter, libellé comme suit:

«1286ter . —

Il existe deux formes de divorce par consentement mutuel:

1° le divorce par consentement mutuel judiciaire, qui est prononcé par le président du tribunal de première instance;

2° le divorce par consentement mutuel extrajudiciaire, qui est constaté et transcrit par l'officier de l'état civil.

La forme de divorce prévue au 2° n'est ouverte qu'aux époux n'ayant pas d'enfants tels que visés à l'article 1254, alinéa 3.».

Art. 3

Les articles 1287 à 1303 du même Code sont intégrés dans une sous-section 1re intitulée: «Le divorce par consentement mutuel judiciaire».

Art. 4

Il est inséré, dans le même Code, un article 1304bis, libellé comme suit:

«Art. 1304bis. —

Les époux qui n'ont pas d'enfants tels que visés à l'article 1254, alinéa 3, et qui décident de divorcer par consentement mutuel extrajudiciaire sont tenus de constater par écrit leur convention relative à:

1° la résidence de chacun des deux époux;

2° le montant de l'éventuelle pension à payer par l'un des époux à l'autre après le divorce, la formule de son

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In het Gerechtelijk Wetboek wordt een artikel 1286ter ingevoegd, luidend als volgt:

«1286ter . —

Er zijn twee wijzen van echtscheiding door onderlinge toestemming:

1° de gerechtelijke echtscheiding door onderlinge toestemming, waarbij de scheiding door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg wordt uitgesproken;

2° de buitengerechtelijke echtscheiding door onderlinge toestemming waarbij de echtscheiding door de ambtenaar van de burgerlijke stand wordt vastgesteld en overgeschreven.

Enkel echtgenoten die geen kinderen, bedoeld in artikel 1254, derde lid, hebben, kunnen op de wijze bepaald onder 2° scheiden.».

Art. 3

De artikelen 1287 tot en met 1303 van hetzelfde Wetboek worden ondergebracht in een onderafdeling 1 waarvan het opschrift luidt: «De gerechtelijke echtscheiding door onderlinge toestemming».

Art. 4

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 1304bis ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. 1304bis. —

De echtgenoten die geen kinderen hebben bedoeld in artikel 1254, derde lid, en besluiten over te gaan tot een buitengerechtelijke echtscheiding door onderlinge toestemming, zijn ertoe gehouden hun overeenkomst omtrent de volgende punten bij geschrift vast te stellen:

1° de verblijfplaats van elk van beide echtgenoten;

2° het bedrag van de eventuele uitkering te betalen door de ene echtgenoot aan de andere na de echtschei-

éventuelle adaptation au coût de la vie, les circonstances dans lesquelles et les modalités selon lesquelles ce montant pourra être révisé après le divorce».

Art. 5

Un article 1304ter, libellé comme suit, est inséré dans le même Code:

«Art. 1304ter. —

Les époux remettent, contre accusé de réception, à l'officier de l'état civil du lieu où le mariage a été célébré ou, lorsque le mariage n'a pas été célébré en Belgique, à l'officier de l'état civil du premier district de Bruxelles, une requête conjointe dans laquelle ils manifestent leur volonté de divorcer.

La requête mentionne en outre:

- 1° le jour, le mois et l'année;
- 2° les nom, prénoms, profession et domicile des époux;
- 3° la date et le lieu de la célébration du mariage;
- 4° la déclaration des époux qu'ils n'ont pas d'enfants, au sens de l'article 1254, alinéa 3.

Les deux époux doivent signer la requête et produire leur acte de mariage.».

Art. 6

Un article 1304^{quater}, libellé comme suit, est inséré dans le même Code:

«Art. 1304^{quater}. —

L'officier de l'état civil vérifie s'il est satisfait aux conditions légales et informe les époux, par pli recommandé avec accusé de réception, qu'il procèdera à l'inscription du divorce si les parties ne formulent aucune objection dans le délai d'un mois.

Si une objection est formulée dans le délai imparti, il ne sera pas procédé à l'inscription du divorce.».

ding, de formule voor de eventuele aanpassing van die uitkering aan de kosten van levensonderhoud, de omstandigheden waaronder dit bedrag na de echtscheiding kan worden herzien en de nadere bepalingen ter zake.».

Art. 5

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 1304ter ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. 1304ter. —

De echtgenoten overhandigen tegen ontvangstbewijs aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats waar het huwelijk voltrokken is of, wanneer het huwelijk niet in België is voltrokken, aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van het eerste district van Brussel, een gezamenlijk verzoekschrift waarin ze hun wil meedelen om uit de echt te scheiden.

Het verzoekschrift vermeldt daarenboven:

- 1° de dag, de maand en het jaar;
- 2° de naam, de voornamen, het beroep en de woonplaats van de echtgenoten;
- 3° de datum en de plaats van voltrekking van het huwelijk;
- 4° de verklaring van de echtgenoten dat zij geen kinderen hebben bedoeld in artikel 1254, derde lid.

Beide echtgenoten moeten het verzoekschrift ondertekenen en hun huwelijksakte voorleggen.».

Art. 6

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 1304^{quater} ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. 1304^{quater}. —

De ambtenaar van de burgerlijke stand gaat na of voldaan is aan de vereisten van de wet en meldt de echtgenoten bij aangetekende brief met ontvangstbewijs dat hij zal overgaan tot inschrijving van de echtscheiding indien de partijen niet binnen de maand een bezwaar laten gelden.

Indien er bezwaar is binnen de gestelde termijn, wordt geen echtscheiding ingeschreven.».

Art. 7

Un article 1304*quinquies*, libellé comme suit, est inséré dans le même Code:

«Art. 1304*quinquies*. —

L'acte de divorce mentionne:

1° les prénoms, nom, profession, lieu et date de naissance ainsi que le domicile des époux;

2° la date et le lieu de la célébration du mariage;

3° la déclaration des époux qu'ils n'ont pas d'enfants, au sens de l'article 1254, alinéa 3;

4° la demande des époux de faire prononcer le divorce et le prononcé de leur divorce par l'officier public.».

Art. 8

Les articles 1304 à 1304*quinquies* du même Code sont insérés dans une sous-section 2 intitulée: «Le divorce extrajudiciaire par consentement mutuel».

20 avril 2006

Art. 7

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 1304*quinquies* ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. 1304*quinquies*. —

De echtscheidingsakte vermeldt:

1° de voornamen, de naam, het beroep, de geboorteplaats en –datum en de woonplaats van de echtgenoten;

2° de datum en plaats van de voltrekking van het huwelijk;

3° de verklaring van de echtgenoten dat zij geen kinderen hebben, bedoeld in artikel 1254, derde lid;

4° het verzoek van de echtgenoten de echtscheiding uit te spreken en de uitspraak door de openbare ambtenaar dat zij uit de echt gescheiden zijn.».

Art. 8

De artikelen 1304 tot en met 1304*quinquies* van hetzelfde Wetboek worden ondergebracht in een onderafdeling 2 waarvan het opschrift luidt: «De buitengerechtelijke echtscheiding door onderlinge toestemming».

20 april 2006

Walter MULS (sp.a-spirit)